

d'usar sempre les formes amb *pr* (que així es distingeix millor de *despendre* 'gastar'); però això no ens obliga ni impedeix a fer-ho amb *pendre* i els altres derivats prefixats; i, d'altra banda, ni aquí importa gaire puix que es distingeixen de tota manera per la construcció, reflexiva la d'aquest, transitiva en l'altre; l'abstracte *desprendimiento* fou una creació castellana, que generalment s'ha imitat en la forma acastellanada *desprendiment* 'generositat' en NOLLER (*Croquis al N.*, 17), no admes en el *DOrt.* (i el *DFa.* l'admet com a *desprement*).

Empendre el sentit corrent a l'Edat Mitjana fou 'convenir (amb algú de fer tal o tal cosa)': «les obligacions --- són fermes axí com la primera ---; si doncs entre 'l creedor e-l deutor no era dit e *empres* que foss solta la primera», *CostTort.* (Ol., p. 162); veg. el gloss. de les *VidesR*; sovintaja molt en el *Consolat de Mar*: «lo senyor de la nau deu fer carregar e descarregar la roba, si ab ell ho *emprenen* los mercaders», «si lo senyor de la nau prometrà o *empendrà* ab los mercaders que farà stibar la nau» i passim (§§ 28, 191, Pard., pp. 78, 220). Entre aquesta acc. i la següent sembla trobar-se l'ús en OPou: «*empendre* de fer alguna cosa a preu fet: conducere aliquod opus faciendum, certa pecunia», «*empendre* de servir a Déu: suscipere serio Dei cultum» (*ThPu.*, 128, 167).

L'acc. comuna avui 'iniciar una empresa, l'acompliment de quelcom' ja en el S. xv: «puc ben dir a la senyoria vostra que molts grans senyors són stats malcontens de Tirant, per *empendre* de fer aquestes armes»; «per speriència se mostra que totes les coses que has volgudes *empendre* te són vengudes axí com a desijada fortuna li és stat plasant», JoMartorell (Ag. i, 207; ii, 149). Especialment s'ha pogut dir del camí en què un s'engega: «Llavors s'aixecà y *emprenquè* 'l camí de la ciutat vella», NOLLER (*Pap.*, 206), «sabia de cor, o poc menos, què trobaria a la dreta y què a l'esquerra, al *empendre* tal carrer o plassa de les principals», NOLLER (*Croquis al N.*, 126). És popular en el cat. central el sentit d'«escometre algú, anar-li a parlar»: «Y després, si tants joves te miravan y algun sofria per tos desdenys, y altre volia *empendre* a tos pares, què n'havia de fer jo?»; «Més de quatre cops (sinó que ara 'l castellà se m'ha rovellat) m'han vingut ganes d'*empendre* algun oficial y dir-li». *Empendre's* de 'impregnar-se de': «taulons --- que la cals y'l mortar se'n van *empendre* de tal manera que ---», Em. Vilanova (O. C. III, 33). Veg. (a *MA*) *empendre la mà*.

Empresa [JoMartorell]: «Yo só bé content del mèrit de la vostra *ampresa*», «Tirant supplicà al Mestre que li donàs dos o tres guies que sabessen bé la terra, com ell volia aquella nit anar a visitar los moros; molta gent li desconsellà que no anàs a *ampresa* d'altri, emperò ell se apoderà de anar-hi, e pres 500 hòmens e tota la nit caminaren ---», JoMartorell (Ag. i, 300, 328); suposo que la lliçó més correcta seria *vostra 'mpresa, a 'mpresa. Empreniment* 'conveni': «Carta e *empreniment* sia enfre mi e Narpan con yo-l puscha servir», Llull (*Blang.* i, 273.14). També en doc. de 1305 (veg. s. v. *exceptar*), Finke, *Acta Ar.* (III, 137); i

passim en el *Consolat*.

En el *Consolat de Mar* també es diu altres cops *empresió*: «si l'escrivà no-u podia escriure, los mariners poden fer testimoni de totes convinences e *empresions* que sien fetes entre lo senyor de la nau e los mercaders» (§ 54, Pard., p. 105; de nou § 141, p. 156). En canvi en Llull aquest mot sembla (sobretot en el primer cas) dependre més aviat de la noció d'empresa, 'cosa que es posa en marxa': «Lo pastor dix: ---- me volc donar muller e --- heretar --- mas car jo preps leixar la vanitat d'aquest món, e vull haver Déu --- són vengut star en est boscatge ---. Molt fortment se meravellà Fèlix de la alta *empresió* del pastor, al qual dix ---»; «per qual natura han los sarraïns més seny hon pus envelexen, e los crestians n'an menys?— Lo ermità dix que lo vi, qui és vaporatiu, e la vianda, que los crestians reben més que los sarraïns, és occasió de distincció de servell, en lo qual se fa *empresió* de entendre». «Aquelles vapors spassexen lo àer; e en aque-lla spessetat grossa és representade, al matí, la figura del sol: lo qual par major en recepció e en *empresió* de àer gros e confús, que en lo mig die, quant lo solell e-l foc han depurat e digest l'àer --- per ço car la *empresió* de ombra és menor en àer subtil, depurat, que en gros e confús», Llull (*Merav.*, *NCl.* i, 152; III, 44; i, 160). Potser el darrer passatge conté un mot diferent, aquest dependent de IMPRIMERE (cf. *impressió*); però en l'anterior, on també hi ha la *-n-*, el sign. sembla afí al del primer.

Emprendedor. De empresa: empresari.

+*Entrependre*, alguns l'han usat com a calc del francès *entrependre* 'empendre'. Però a la Vall de Camporodon jo l'he sentit en l'acc. 'fer mal, rependre', i llavors sembla molt diferent i genuí: «m'ho vai menjar, però *em va entràpènrà*» Setcases, 1936.

Rependre 'reptar, renyar' [Llull]. «--- Auctoritat atorgada --- al pintor; als quals, sens alguna *reprehensió* --- justa, no *reprenen* lo pinzell, mas aquell qui-l maneja; e com en açò yo sia sol pinzell, scrivent ço qui és stat comanat a la mia ploma, no-n dec ésser *sobreprès*», *Decam.* (concl., 626.4).

Emprat com reflex., sembla significar 'renovar-se' o 'intensificar-se' en: «qui à dolor en lo ssés, que's *repren* quant ix a cambra, les fum de pegunta, e treball per daval, aseyt en una colmena» en les Receptes val. de Micer Joan, a. 1466 (*BABL* VII, 333). Sembla ser l'acc. «contrària de *mancabar*» que anoten en el *BDLC* XII, 133, però no és la que donen el *DAmen.* i *DFgra.* («avisar, advertir, corretgir, objectar»). El *DTo.* 1647 «renyir», al qual el *DTo.* 1670 afegeix *rependre's el malalt*; Belv. hi afegeix 'recobrar (una nau) dels enemics', i entre sastres i costurers «cosir sobre l'altra costura la tela que ix més enfora doblegant-la».

En el significat de tornar a començar, reemprendre, molt útil i tan usual avui, el va recomanar molt Pompeu Fabra en les seves *Converses Filològiques* c. 1920; i ja el veiem en l'obra inicial de Coromines (1899): «Després, més amunt, van quedar-se 'ls altres, els que 'm portaven entremig d'ells per a defensar-me, com ho havien fet fins aleshores, els que podien parlar per